

Meddelelse fra Det grønlandske Selskab

Den Tredie Part af Det saa kaldede Gamle og Nye Grønlands Beskrivelse

Udgivet af Det grønlandske Selskab i anledning af 250-året for Hans Egedes udrejse til Grønland, med indledning og kommentarer ved Finn Gad. 128 sider. Det grønlandske Selskabs skrifter XII, København 1971.

Det er i almindelighed ikke påagtet, at der før 1721 findes en forholdsvis omfattende litteratur om Grønland og grønlandske forhold. En del blev trykt i samtiden, men andet befinder sig endnu i manuskript. Dette gjaldt også ARNGRIMUR THORKILSSON VIDALÍN's „Den Tredie Part af Det saa kaldede Gamle og Nye Grønlands Beskrivelse“. De to første parter, affattet på latin, er ikke meget værd, – formelt set nærmest udkast til en bredere fremstilling. Kun „Den Tredie Part“ er udformet helt på dansk, hvorimod den latinske tekst, hvorfra den hævdes at være en oversættelse, kun er ufuldendt og skitsagtigt udformet.

Den islandsk fødte rektor ved Nakskov lærde skole, A. Th. Vídalín var arveligt belastet med en dyb interesse for det norrøne Grønland. Det var denne interesse, der drev ham til at „forfatte“ sit udkast til den omtalte grønlandsbeskrivelse. Den er for de to første deles vedkommende mere en længere polemik mod andre forfattere end egentlig en topografisk-historisk beskrivelse, endende i tredie del med et detaljeret og motiveret forslag om at genoptage besejlingen af Grønland til rigernes gavn og kongelig majestæt til evig ære.

På grund af forfatterens død 1704 blev grønlandsbeskrivelsen aldrig færdigskrevet og derfor heller ikke trykt. I sin ufuldstændigt udformede danske „oversættelse“ kom „Den tredie Part“ alligevel til at spille en rolle i udviklingen af forholdet mellem Danmark-Norge og Grønland i 1700-tallet. Dette søger lektor Finn Gad i en ind-

ledning til udgivelsen af Vídalíns forslag at gøre rede for. Samtidig gennemgås de forskellige manuskripter og afskrifter af forslaget, og de sproglige og stilistiske forhold behandles kort. Principperne for udgivelsen meddeles, således at selve teksten skulle kunne læses uden specielle forudsætninger iøvrigt.

Denne tekst omfatter som nævnt kun „Den Tredie Part“ af beskrivelsen, fuldstændig ordret gengivet efter det af manuskripterne, der sandsynligvis har været Vídalíns eget. Tekstgengivelsen efterfølges af et omfattende noteapparat, der dels giver nødvendige oplysninger, dels visse kritiske bemærkninger til Vídalíns påstande og „oplysninger“. Afslutningsvis gives et alfabetisk navne- og sagregister.

Det grønlandske Selskab fandt det aktuelt at udgive denne tekst i anledning af 250-året for Hans Egedes udrejse til Grønland i 1721, fordi Vídalíns forslag indirekte uden tvivl har spillet en rolle dels i Hans Egedes overvejelser, dels i udformningen af de endelige forslag, dels – og ikke mindst – i regeringens overvejelser fra 1704 til 1721. Endelig dukker Vídalíns navn og forslag op flere gange senere i århundredet.

Der er endnu enkelte eksemplarer af bogen, som kan købes ved henvendelse til Det grønlandske Selskab, telefon OR 5733, til en pris af kr. 25,- incl. moms for selskabets medlemmer og kr. 30,- incl. moms for andre.

DEE GRÖNLÄNDISKE SELSKABS SKRIFTEER XXI

Jend Eric Part
Af det paa Lævedag
Stemte og Nye Grönlands
Beskrivelser.

For mig forsvillit, adskillige Raad og anslag, til
at opføre, paa nye indtægter, og med Colonier at bestå
enkelte Land; Vaa vil det være Majest., min
Aftensaaigste Arve Stenit og Konge FRIDER.
CI II: som vil dogge Rignit, underfattet mig Sam,
marl og Konge, forst, Nytte, der og Grønlands.
Sammenfattet forst paa Latin og siden indstaa
Pant af Antore Angim Moalin. s. L. M.
og Rector i Næsther Stør
mig, Lolland.

Næsther af 14 August. Anno 1703.

KÖBENHAVN 1971